

Quo Vadis America? - Kaan Kutlu Ataç

Dünyanın en büyük ekonomik, siyasi ve askeri gücü ABD, 1800'lerin başında yaşanan istisna hariç, başkanlık devir teslimlerini bugüne değin hep barışçıl yöntemle gerçekleştirmiştir. 6 Ocak, büyük gücün kendi vatandaşlarının şiddetine maruz kalarak sarsıldığı gün olarak tarih sayfalarında yerini aldı. Yaklaşık 740 milyar dolarlık savunma bütçesine, her biri milyarlarca dolarlık harcama yetkisi olan güvenlik ve istihbarat örgütlerine sahip ABD kendi kalesinde, kısa süreliğine de olsa, Başkomutan sıfatını da taşıyan Başkan Trump'ın bizzat teşvik ettiği kanunsuz işgale teslim oldu. Trump 3 Kasım seçim sonuçlarını seçimlere hile karıştığı iddiası ile ilk andan itibaren tanımadığını her fırsatta ilan etmişti. Seçim kampanyalarının hız kazandığı yaz aylarının sonundan itibaren Amerikayı takip edenlerin sıklıkla sordukları soru Trump'ın başkanlığı devretmemek için neler

yapabileceği idi. Başkanın sonuçları tanımayarak orduyu da arkasına alarak hile karıştırıldığı gerekçesiyle seçimlerin yenilenmesini isteyeceği ciddi ciddi sorgulanmaya başlamıştı. Nitekim federal görevlilere yalan söylediği mahkeme kararı ile sabitlenen ve geçtiğimiz ay Trump tarafından affedilen eski Milli Güvenlik Danışmanı Flynn da ordunun seçimlerin yenilenmesi için Trump'a destek vermesini ve ordu gözetiminde seçimlerin yeniden yapılmasını isteme cesaretini göstermişti.

“Birleşik Devletler’in mabedinin mukaddesatına yapılan tecavüzdən, masum kanının akıtılmasından, hayatların yok edilmesinden ve demokrasimizin tehdit edilerek işlevsiz kalmasından esef duyuyoruz.”^[1] Bu sözler Tümamiral rütbesiyle ABD Donanması’ndan emekli olan ve 2003’ten bu yana Senato vaizi olarak görev yapan Barry C. Black’ın 6 Ocak 2021’de Kongrenin ortak oturumundaki kapanış duasında söylendi. Kongre, 2020 başkanlık seçiminin sonucunun resmi olarak onaylanması için Başkan Yardımcısı Mike Pence’in başkanlığında 13.00’te oturuma başladığında Clark açılış konuşmasını da yapmıştı. Ancak pek az kişi 20.00’de oturum sona erdiğinde aradaki yedi saatin sonunda şiddet olaylarının beş kişinin ölümüne ve onlarcasının yaralanmasına yol açacak gelişmeleri öngörebilirdi. Amerikan toplumu 11 Eylül saldırılarının travmasının ardından bir kez daha dünyanın mevcut en eski ve büyük demokrasinin Trump yanlılarının Kongre kompleksindeki polis engelini kolayca aşarak yasadışı işgaliyle nasıl kırılğan bir zemin üzerinde olduğunu gördü. Amerikan yasama organı oturumu yarıda kesmek zorunda kaldı ve yasama üyeleri ile çalışanlar silah sesleri ve demokrasi mabedinin cilalı mermerlerine bulaşan kanlar arasında canlarını kurtarmak derdine düştü. 1812 Amerikan-İngiliz Savaşı’nda Ağustos 1814’te İngiliz birliklerinin Capitol Hill’i ele geçirmesinin ardından ilk kez Amerikan demokrasisinin simgesi kanlı bir işgale sahne oldu. Ortak oturumu yöneten ve Senato Başkanı sıfatını da taşıyan Pence ve Temsilciler Meclisi Başkanı Pelosi, Gizli Servis ajanlarınca Capitol Hill’in altında yer alan ve çoğu kimsenin bilmediği metro sistemi üzerinden güvenli yerlere nakledildi. Amerikan hayat tarzının ve değerlerinin simgesi olan Capitol Hill’de 6 Ocak 2021’de 13.10-20.00 saatleri arasında terör hüküm sürdü. ABD Başkanı Abraham Lincoln, Gettysburg Muharebesi’nde ölen güney ve kuzeyli askerlerin ortak gömüldüğü mezarlığın açılış konuşmasında halkın halk tarafından yönetilmesinin esas olduğu ABD’nin yeryüzünden silinmemesi temennisinde bulunmuştu. Lincoln’un bu çağrısı

Amerikan halkının yönetimini simgeleyen Kongre'nin iradesinin tecellisine ket vurulması tehdidi karşısında 2021 'de yeniden yankı buldu.

İngiliz birliklerinin 24 Ağustos 1814'de Capitol' ateşe vermelerini tasvir eden duvar resmi. Capitol, Temsiciler Meclisi Koridoru, Batı Kanadı. <https://www.aoc.gov/explore-capitol-campus/blog/most-magnificent-ruin-b>

[urning-capitol-during-war-1812](#)

Reuters'in abonelerine servis servis ettiği fotoğraflardan birisi olaylara ait en çarpıcı simgelerden birisiydi. Polisin kullandığı göz yaşartıcı bombaların oluşturduğu sis, işgalciler ve aydınlatmanın yarattığı ışık oyunu ile birlikte Capitol Hill sanki ateşe verilmiş hissi uyandırıyor, göstericilerin salladıkları bayraklar da İç Savaş'ta kullanılan Konfederasyon eyaletlerinin savaş bayraklarını hafızalara getiriyordu. Bu görüntü, Amerika'nın kuruluşunun en temel niteliklerine bir başkaldırının simgesi olarak hafızalara kazındı. İngiliz Püriten anlayışın bugünkü Amerikan topraklarında kolonileşmesinin ilk döneminde Püriten toplumun önde gelen isimlerinden ve Massachusestts Bay'ın ilk valisi John Winthrop'un 1630'da Eski Dünya'dan Yeni Dünya'ya göç yolunda cemaatine "Hristiyan Hayırseverliğinin Bir Modeli" (*A Model of Christian Charity*) olarak sunduğu yeni topraklar üzerindeki cumhuriyet artık temelinden sarsılmış görünüyor. Winthrop'un hutbesinde yeni şehirin başarısı Tanrının buyruklarına uyma, O'nu ve insanları sevme üzerine kurgulanmıştı. Aynı şekilde vaadedilmiş bu yeni topraklardaki başarısızlık da bu kurallara uyulmamasıydı. Yaklaşık 400 yıldır Amerikan idealinin teolojik simgesi olan ve İncil'de bahsi geçen "tepenin üzerindeki şehir" analojisiyle özdeşleşen Capitol Hill'in (Mabed Tepesi) kendi vatandaşları tarafından kanlı bir işgale sahne olmasının Winthrop'un düşlerini bir kâbusa döndürdüğüne kuşku yok. "Hristiyan Hayırseverliğinin Bir Modeli" hutbesi aynı zamanda Amerikan İstisnacılığı olarak literatürde yer alan, zaman içerisinde anlam olarak örnek millet olma durumuna dönüşen bu kavram Amerika'nın ve onun düzeninin eşsizliğine ve biricikliğinin işaret eder. Amerikan istisnacılığı, diğer ülkelerde geçerli olan kanunlar ve normlardan farklı olarak ABD'nin farklı bir tarihsel yolda ilerlediğine vurgu yapar. Bu anlayışın özü ABD'nin yalnızca daha büyük ve daha güçlü olmasına dayanmaz. Aynı zamanda bambaşka bir biriciklik anlayışına da sahiptir. ABD özgürlüğün ve bağımsızlığın bayraktır ve yaşlı Avrupa'dan etik ve ahlaki değerler açısından daha üstün bir konumdadır. Amerikan istisnacılığının en belirgin özelliği diğer toplumları kurtarmak için Amerika'ya Tanrı tarafından bir misyon ve sorumluluk yüklendiğine dair Açık Kader (Manifest Destiny) olarak adlandırılan teolojik inançtır. Bu biricik sorumluluk çerçevesinde ABD kendini diğer ülkelerin dâhil olduğu kurallara uymak zorunda hissetmez. Amerikan istisnacılığına göre uluslararası güvenliksizliğin nedeni kendisi değildir. Amerikan siyasi yelpazesinin iki güçlü temsilcisi Demokrat ve Cumhuriyetçi Partiler geleneksel olarak bu üstünlük

vurgusuna sıkı sıkıya bağlıdır. Ancak 6 Ocak Capitol Hill kanlı baskını ABD'nin kendisini tanrılar katında konumlandığı biriciklik statüsünden diğer ölümlülerin kategorisine indirivermiştir: ABD istisnacılığının simgesi Capitol Hill'in kutsallığı bizzat kendi vatandaşlarınca kirletilmiştir. Amerika'nın temsil etmekten gurur duyduğunu her fırsatta ifade ettiği küresel liberal düzen bizzat kendi başkanlarının teşvik ettiği anti-demokratik ve populist siyasetin kurbanı olma tehlikesiyle karşı laşığı kalmıştır. Liberal demokrasi bugün için rakibi olan sistemlerin tehdidinden daha çok kendi sisteminin yarattığı populist gerçeklik-sonrası bir dünyanın esiridir. 6 Ocak baskınının simgelerinden olan kürklü-adamın, Trump'ın "vatanseverleri" çağırması sonrası Capitol Hill'e gittiğini söylemesi bu gerçeklik sonrası yenedünyada propagandanın sıradan insan üzerindeki inanılmaz gücünü göstermektedir. Son dört yılda Başkan Trump neredeyse tek başına Orwelyan dünyanın simgesi olan distopik 1984 romanında bahsedilen Gerçeklik Bakanlığı, Barış Bakanlığı ve Sevgi Bakanlığı'nı yönetmiştir. Trump'ın sadık kitesinin 6 Ocakta gösterdiği gibi, yanlış bilgi, komplo teorileri, toplumsal ayrımcılık, adalet ve düzenden uzaklaşma ve popülizm ABD istisnacılığına yeni bir boyut getirdi.

Saul Loeb/AFP/Getty Images. Fotoğraf detayı: İç Savaş'ta isyancı Güney eyaletlerinin savaş bayrağını Capitol Hill koridorlarında dolaştıran bir gösterici. Sağdaki portre köleliği protesto eden Massachusetts Senatörü Charles Sumner. Sağdaki portre ise ABD'nin 7. Başkan Yardımcısı John. C. Calhoun. Calhoun Güney'in ayrılık hareketini körükleyen ideolojinin önemli temsilcilerinden ve güçlü bir kölelik savunucusu. Bayrağın arkasında ise Capitol Hill polis memuru, sakince isyancı bayrağının ABD Kongre binasında dolaştırılmasını seyrediyor.

Biden yönetiminin iç siyasette karşılaşacağı en büyük sorun toplumda yaşanan derin kutuplaşmanın ortadan nasıl kaldırılacağıdır. ABD toplumu an itibariyle ortak değerlerden ziyade ayrımlaştırıcı niteliklerinin daha geniş bir zemine yönelmesi durumuyla karşı karşıyadır. Trump'un "Amerika'yı Yeniden Güçlü Yap" (Make America Great Again-MAGA-) sloganı ABD'yi en azından kendi büyüklüğünün cazibe merkezini başkanlığın barışçıl devrinin konuşulması gereken günlerde siyasal ayrımcılığı körüklemiş gözükmektedir. Biden'in başkanlık yeminini edeceği Capitol Hill'deki platform neredeyse sivil bir darbenin simgesine dönüşmek durumuyla karşı karşıya kalmıştır. Amerikan mabedinin merdivenleri bir gazetecinin şahitlik ettiği gibi göstericilerin doğal ihtiyaçlarını giderdiği mekâna dönüşüvermiştir. Biden'ın son olayları iç terörizm olarak nitelendirmesi ABD için bir dönüm noktasıdır. Bu özellikle ABD yasalarındaki tanımını gözönüne alındığında daha da anlamlıdır. ABD'de hukukunda iç terörizm tanımlanması ABD veya bir başka ülkenin ceza kanunlarında suç sayılan insan hayatına kasdeden tehlikeli eylemleri, bu eylemlere yönelik hazırlığı, sivil topluma yönelik baskıyı veya gözdağını, bir hükümet politikasını gözdağı veya baskı yoluyla etkilemeyi, hükümetin icraatını toplu yıkım, suikast veya adam kaçırmaya yoluyla etkilemeyi kapsamaktadır.^[2] İç Güvenlik Bakanlığı (Department of Homeland Security) 2020 Tehdit Değerlendirmesi raporunda ırksal ve etnik güdümlere bağlı aşırılıklar konusundaki yerel aşırı şiddet unsurları arasında beyaz üstün ırk aşırılığını en belirgin ve ölümcül sırlamasında en üst sırada göstermişti. Ancak bu değerlendirmeye rağmen örneğin ne seçim kampanyası ne seçim sonrası ne de 6 Ocak'taki olaylar öncesinde beyaz ırkçılığa yönelik önleyici tedbirler alınmadı. ABD'nin önceliğini son yirmi yılda olduğu gibi uluslararası terörizm oluşturdu. Aşırı sağ konusundaki tek istisna Dışişler Bakanlığı'nca öncelikli tehdit olarak görülen Rus İmparatorluk Hareketi'nin Nisan 2020'de yabancı sağ kanat aşırı grubu olarak ilan edilmesiydi. Capitol Hill'e baskın düzenleyen gruplar arasında yerel sağ kanat hareketleri olan QAnon, the Proud

Boys, the Boogalo Bois ve Three Precenterers hareketi üyelerinin yer aldığı FBI soruşturmalarında ortaya çıktı. QAnon hareketi küresel komplo teorileri konusunda oldukça etkin ve özellikle 2018 Kongre ara seçimleri ve sonrasında Trump'ı destekleyen bir yapıya büründü. QAnon, Trump'ın özellikle şeytana karşı bir ölüm kalım mücadelesi yürüttüğüne inanıyor. Hareket ABD siyaseti ve iş dünyasındaki pedofilelere ve Yahudilere karşı komplo teorileri geliştirdi ve Trump yönetiminin bunları Amerika topraklarından sileceğine inanıyordu. 2020 Kongre seçimlerinde Trump ve QAnon destekçisi Marjorie Taylor Greene, Georgia'dan Temsilciler Meclisi üyesi seçildiğinde QAnon'on aşırı sağ kitleler üzerindeki etkisi de iyice belirginleşmişti.FBI QAnon türü görüşlere sahip yapılanmaları iç terör tehdidi olarak görüyor.Ancak bu grupların hiç birine 6 Ocak'ta D.C.'deki gösteriye katılmalarını yasaklayacak bir düzenlemede bulunulmadı. Gösteriye katılan gruplardan bazılarının saldırıyı önceden planladıkları, doğrudan şiddet uygulanması çağrısında buldukları, saldırılarda nasıl bir lojistikle hareket edecekleri ve silahları nasıl nakledecekleri konusunda sosyal medya ve internetteki tartışma gruplarında konuyu ele aldıkları biliniyordu. Nitekim nefret suçları ve aşırı sağ konusunda çalışmalar yürüten the Anti-Defamation League'in son bir yıl içerisinde 6 Ocak baskınını gerçekleştiren grupların sosyal medya üzerindeki paylaşımlarıyla ilgili olarak, bu süre dönem içerisinde söylemlerin aşırı şiddete doğru yöneldiği konusunda FBI'a bin civarında uyarıda bulunduğu ortaya çıktı. Ancak anlaşılan güvenlik ve istihbarat birimleri olayların önlenmesi konusunda siyasi irade üzerinde yeterli etkiyi gösteremediler. Ancak baskından önceki günlerde olayların şiddete varacağı konusunda ciddi öngörülerde bulunanlar bu görüşlerini kamuoyu ile paylaşmışlardı. Halbuki DHS'in yukarıda bahsettiğimiz raporunda aşırı şiddete bağlı eylemler 1995 Oklahoma saldırısından sonra en yüksek orandaydı 2020 Ekim ayı itibariyle ölümle sonuçlanan saldırıların çok büyük bir kısmı bu gruplarca gerçekleştirilmişti.^[3] Bu noktada araştırmacı medya konusunda çığır açan Bellingcat'ten aşırı sağ uzmanı Robert Evans silahlı şiddetin ve seçilmiş politikacıların öldürülmesi konusunda bu grupların nasıl bir örgütlenme içerisinde olduklarını 5 Ocakta yazmıştı. Evans gösterilerin barışçıl konuşmalar ve yürüyüşe sahne olmasının ardından "gece çok korkunç sokak şiddetine sahne olacağı" uyarısında bulundu. Evans'ın dikkat çektiği önemli bir konu da daha önce ayrı mecralarda faaliyet gösteren aşırı sağ ve faşist medya ekosistemlerinin saflarını birleştirmeleri ve bütünleşik bir yapıya dönüştükleriydi.^[4]

Capitol Hill baskınına katılanlar arasında “MAGA-Civil War- January 6, 2020” t-shirtleri ve Trump- Make America Great Again baskılı beyzol şapkası giyenler de vardı. 6 Ocak 2020, Capitol Hill.
<https://twitter.com/willjennings80/status/1346946815422320641/photo/1>

Nitekim Savunma Bakanlığı, Milli Muhafızların Washington’da konuşlanmasıyla ilgili yayınladığı nota 6 Ocak olaylarını Biden’dan farklı değerlendirdiğini ortaya koymuştur. Bakanlığın bilgilendirme notunda olaylar Anayasanın 1. Ek Maddesinde yer bulan gösteri yapma hakkı çerçevesinde ele alınmıştır. An itibariyle 20 Ocak’taki başkanlık yemin törenine kadar olan süreçte altı eyaletten 20.000’nin üzerinde Milli Muhafız Washington’da konuşlanacaktır. Trump’ın ABD’si Amerikan siyasetinin askerileşmesi tehdidini Biden yönetimine

devretmiştir demek abartılı olmayacaktır. Trump döneminde silahlı grupların sokağa inmiş olmasının geri döndüremez bir nokta olup olmadığı açık bir soru olarak karşımızda durmaktadır. Trump'ın seçim kampanyasının internet sayfası "Trump İçin Ordu" (Army For Trump) askeri dil kullanarak Trump destekçilerine seslenmişti. Destekçilerini muharebe alanında tecrübe kazanmış Trump'ın operatif elemanlarıyla beraber cephede görev almaya davet eden mesajlar online olarak sürekli yayındaydı. Bu tür çağrılar e-postalarla taraftarlara gönderildiğinde yalnızca "vatanseverler" için olduğu belirtilmişti. İnternet sitesi ellerinde saldırı tüfekleri bulunan kişilerin fotoğraflarına yer verirken, Trump'ın seçim sloganları tshirt, şapka gibi askeri mazlemelerin üzerinde basılı olarak online sitelerinde satış Trump'a maddi destek kampanyalarında kullanılıyordu. Coloroda'dan Temsilciler Meclisi'ne seçilen Cumhuriyetçi Lauren Boabert kampanyasında tabancacını kılıfına sokarak Washington D.C.'ye gidiyordu. Boebert'in sloganı "Tabancamı D.C.'de ve Kongre'de taşıyacağım"dı. Federal Soruşturma Bürosu (FBI) 'nun Kongre saldırısıyla ilgili gözaltına alınanların sorgularında vatanseverlik saikiyle hareket ettiklerini belirtmeleri bu anlamda dikkat çekicidir. Trump'ın 6 Ocaktaki Kongreye yürüyüş çağrısına cevap verenler arasında özel jetiyle D.C.'ye gelenlerden ekonomik krizden etkilenen kişilere kadar bir taban vardı.

Cumhuriyetçi Parti Kongre Üyesi Boabert seçim kampanyasında.

Siyasi yelpazenin en azından etkin bir kısmı milis grupların artık Amerikan siyasetinin bir parçası olmasından memnundur. Trump'ın başkanlık seçimini kaybederken oylarını büyük ölçüde arttırmış olması gelecek seçimlerde kimi

siyasetçilerin Trumpizmin bu kazanımından istifade etme ihtimalini güçlü kılmaktadır. Silahlı grupların (milislerin) bundan sonraki Amerikan siyasetinde cazibesi yüksek stratejik bir araç olarak kullanıldığını görmek şaşırtıcı olmayacaktır. Nitekim 6 Ocak baskının ardından Temsilci Meclisi'nde Trump'a yönelik "ayaklanmayı kışkırtmaktan" görevinden azledilmesi oylamasında partiler üstü yaklaşımla 10 Cumhuriyetçi üye lehte oy kullanırken 197 Cumhuriyetçi temsilci hayır oyu kullanmıştı. Aleyhte oy kullanan üyelere yönelik tehditlerin olduğunu ileri sürmüş olmalarını şiddete dayalı aşırı sağın gelecekte seçmenlerin oy tercihlerinde etkili olacağına dair bir işaret olarak görmek gerekir. Dolayısıyla Biden'ın aşırı sağ grupların bu kazanımını tamamen geriye döndürmesi en azından yeni Amerikan normalinde güç bir iştir. Partiler üstü bir siyasetle Biden'ın aşırı sağın silahlı unsurlarıyla nasıl baş edeceği Amerikan demokrasisinin uzlaşıya dayalı işbirliği mi yoksa çatışmacı/ kutuplaşmacı temelli bir gündem üzerinden seyredeceği siyasi gözlemcilerin üzerinde hassasiyetle duracakları bir alandır. Ancak şurası açıktır ki bu dinamikler en azından Biden'ın başkanlığının ilk döneminde enerjisini iç siyasete ve ekonomik sorunlara teksif etmesini gerektirecektir. Nitekim Biden yönetiminin iç terörizmi Milli Güvenlik Konseyi'nde esas ilgi alanı içerisinde ele alacağı anlaşılmaktadır.

Yaşananlar yalnızca ABD ile ilgili değildir. Capitol Hill işgalinden sonra 20 Ocakta Oval Ofis'te oturacak Biden'ın ABD'nin uğradığı hasarı nasıl kontrol altına alacağı yönündeki uluslararası camianın endişeli bekleyişi başlamıştır. ABD artık 2. Dünya Savaşı sonrası en büyük iddiası olan Amerikan tarzı yaşam, Amerikan rüyası ve liberal demokratik düzenle emsal olarak yönetme yeteneğini devam ettirebilecek midir? ABD, Trump yönetiminin tek kutuplu hegemon düzenin mimarisi ve tek taraflılık ilkesinden vazgeçerek çok taraflı, demokrasi ve liberal ekonominin prensipleri çerçevesinde ittifakları ve koalisyonları öncelleyen bir uluslararası sisteme ağırlık verebilecek midir? Bunlar Biden yönetiminin yapılacaklar listesinde öncelikli sorulardır.

Ancak bunu kendi içine kapanarak yapma seçeneği Biden için bir lükstür. İç ve dış politikadaki hasarların onarılması eşgüdümlü ve eş zamanlı bir stratejik planlama ile yürütülmek zorundadır. Geleneksel olarak Transatlantik aktörlerle son dönemlerde görülen askeri, ekonomik ve siyasi darboğazların aşılması, Demokratların seçim kampanyasında ileri sürdükleri çevre, iklim meselelerinde

uluslararası camia ve örgütlerle Amerika'nın öncü rol oynaması gerekliliği yeni yönetim için devasa sorunlardır. ABD bu noktada 2017'de Obama'nın bıraktığı noktadan oldukça geri bir konumdadır: Birleşmiş Milletler ve alt mekanizmalarından, Paris İklim Anlaşması'ndan ve Covid-19 pandemisiyle mücadelede Dünya Sağlık Örgütü'nden Amerikanın geri çekilmiş olmasının yarattığı sorunların en azından eski normale dönmesi zaman alacaktır. Özellikle NATO ittifakının varlığının ve gücünün bizzat Trump tarafından sorgulanıyor olması ABD'nin uluslararası güvenlikte Biden'ın mütteliklerinin güvenliğini tekrardan nasıl geri kazabileceği soru işaretlerini barındırmaktadır. Nitekim Trump "Amerikanın Hasımlarıyla Yaptırımlar Yoluyla Mücadele Yasası (CAATSA)'nı 14 Aralık 2020'de yürürlüğe koyduğunda ABD- Türkiye ilişkileri tarihi dip noktasına ulaşmış oldu. Bu anlamda bir NATO üyesi ülkenin "hasım" saflarında yer değerlendirilmesi, Türk-Amerikan ilişkilerinin geleceği açısından hayattır. Washington'da gerek hükümet gerekse de akademik/entellektüel çevrelerde Türkiye'ye bakışın ciddi olumsuzluklar içerdiği bir sır değildir. Nitekim Biden'ın Türkiye'nin de dâhil olduğu coğrafi alanlarda politik planlamalar ve icralarda etkin bir rol üstlenen Milli Güvenlik Konseyi'nde yer alacak kimi isimlere yönetiminde yer vermesi soru işaretlerini de beraberinde getirmiştir. Yakın geçmişte Türkiye'nin milli çıkarlarının korunması yönünde Ankara'nın politikalarının hilafına bir çizgide olan Daes ile mücadelede terör örgütü YPG/PYD ile yakın işbirliği sergileyen Brett McGurk'ün Ortadoğu ve Kuzey Afrika'dan sorumlu pozisyona atınmış olması önemli bir göstergedir.

6 Ocak işgaline yol açan toplumsal gelişmelerin temeli aslında Amerikan toplumundaki derin kutuplaşmanın 2017'de göreve başlayan Trump'ın dört yıldır izlediği ayrımcı siyasi dilinde hayat bulmuştu. 2016 başkanlık kampanyasında Trump destekçilerinin mitinglerde toplu histeri şeklinde bizzat Trump'ın yönlendirmesiyle Demokrat aday Hillary Clinton'a yönelik atılan "onu hapse tıkm!" sloganları siyasi kutuplaşmanın gittikçe derinleşeceğinin de işaretiydi. Trump kendine bağlı kitleyi nefret söylemi üzerinden harekete geçirmeyi başarmıştı. Ancak 2016 seçimlerinde özellikle Rusya ile kurduğu ilişkilerin üzerindeki şaibeler dolayısıyla seçilmiş başkan olarak Trump'ın ABD için bir milli güvenlik sorunu olduğu sıklıkla dile getirilmeye başlanmıştı. Nitekim yemin etmeden önce ABD istihbarat örgütlerinin ortak hazırladığı bir raporda Trump'ın Rusya ilişkileri ve Rusya'nın seçimlere müdahil olduğu yönündeki iddialar resmîyet kazanmıştı. Geçmişte ABD güvenlik mekanizmasında üst düzey

görevlerde yer almış olan isimler ortak imzalı metinleri etkin gazetelerde yayınlamak Trump'ın başkanlığının ABD açısından tehlikeli boyutlarına dikkat çekmişti. Başkanlık yemininin hemen ardından Trump özellikle istihbarat örgütlerini faşistlikle suçlayarak bu konuda da bir ilki gerçekleştirmişti. Washington'un "çürümüş" politik düzenine toplumsal bir başkaldırının simgesi olarak daha önce hiçbir kamu hizmeti olmaksızın göreve gelen ilk başkan olan Trump aslında nasıl bir tarzla Beyaz Sarayı yöneteceğinin de işaretlerini vermişti. Trump'ın başkanlık macerası Rusya'nın seçimlere müdahalesinin federal düzeydeki Mueller soruşturmasının konusu olmasıyla başladı ve Ukrayna Başkanı'nıyla yaptığı bir telefon görüşmesinin ifşa edilmesinin ardından Kongre'nin azil soruşturmasıyla devam etti. Temsilciler Meclisi Trump'ın azline karar verirken, azil süreci 2019 sonunda Senato'nun bu kararı reddetmesiyle hukuki olarak son buldu.

Trump'ın toplumsal kutuplaşmayı gittikçe derinleştiren siyasi söylemi seçim yılı olan 2020'de özellikle Covid-19'a karşı yürüttüğü, bilimsel verilerin ve akılcılığın sınırlarını zorlayan tutumuyla daha şiddetlendi. Fakat Trump'ın Amerikan iç siyasetinde kesin ayrımlaşma yarattığı süreç siyahi George Floyd'un polis şiddetine maruz kalarak öldürülmesi ertesinde yaşanan toplumsal olaylar kontrolden çıktığında Amerikan tarihinde ilk defa toplumsal şiddetten dolayı elli eyalette olağanüstü hal edilmesine neden oldu. Trump'ın özellikle komplo teorilerinden destek alarak Amerika'da sosyalistlerin ve komünistlerin sistemi yıkacakları yönündeki söylemi, ırkçılığa varan siyasi duruşu, Covid-19 ile sarsılan Amerikan toplumunu net bir şekilde "biz ve onlar" ayrımına götürdü. Tam da bu dönemde Trump elli eyaletin valisinden sokakların zor kullanılarak temizlenmesini talep etti. Amerikan Ordusu'nun bu temizlemede kullanılması yönündeki talepleri "bu işin sonu nereye varır?" noktasına geldiğinde Genelkurmay ve Savunma Bakanlığı Trump'ın ordunun sokaklara inmesi yönündeki taleplerini kesin bir dille reddettiğinde dünya artık Amerika'nın demokrasi şampiyonluğu iddiasının geçerli olmadığı farkındaydı. Amerika'nın gerek iç gerekse uluslararası toplumda muazzam itibar kaybı Trump için bir şey ifade etmedi. Nitekim Siyahların Hayatı Meseledir (Black Lives Matter -BLM) sloganıyla yapılan gösterilerin Beyaz Saray yakınlarındaki LaFayette Meydanı'nda ivme kazandığı bir zamanda Trump aralarında Genelkurmay Başkanı'nın da bulunduğu üst düzey görevlilerle 1 Haziran 2020'de St John Kilisesi'ne yürüdü ve elinde İncil ile basına poz verebilmek için polise zor kullanarak sokakları boşalttı. 1 Haziran 2020,

ABD Genelkurmay Başkanının kamuflajlı üniforması ve tam teçhizatlı ve kamuflajlı korumalarıyla demokrasinin başkentinde Trump ile yanyana yürüdüğü gün olarak Amerikan tarihine geçti. Bu durum asker-sivil ilişkilerinin net bir şekilde ayrıldığı geleneksel Amerikan siyaseti için de bir dönüm noktasıydı. Askeriyenin bu tutumu çok şiddetli eleştirilere uğradığında Genelkurmay Başkanı televizyonlar önünde bu hareketinden dolayı özür dilemek zorunda kaldı. Trump'ın tartışmalı başkanlık tarzı neredeyse Washington sokaklarında düzenli ordunun Amerikan halkına karşı kullanılması noktasına gelmek üzeriydi. Toplumsal kutuplaşmanın zirve yaptığı bir dönemde, "biz ve onlar" ayrımında, ordu siyasete taraf olmayacağını defalarca açıklamak zorunda kalacaktı. Sonuçta, Trump orduyu sokağa indiremedi. Zaten gerginliklerle inişli çıkışlı bir seyir izleyen Trump-Pentagon ilişkileri de Savunma Bakanının görevden alınması ile neticelendi.

Seçim sonuçlarını tanımadığını her fırsatta dile getiren ve kendi kitlesini bu yönde sürekli olarak tahrik eden Trump 19 Aralık'ta attığı bir twitle 6 Ocak'ta gerçekleşecek Capitol Hill baskınının fitilini de ateşledi. Trump seçim sonuçlarının prosedürel olarak tasdik edileceği Kongrenin birleşik toplantısında yardımcısı Pence'den tasdik işlemini yapmamasını, taraftarlarından da 6 Ocakta Washington'da toplanmalarını ve gösterilerde isyankâr bir tutum takınmalarını istedi. "Amerikayı Korumak" mitingi için 6 Ocak saat 11.50'de Trump binlerce taraftarına bir saat süren konuşma yaptı: "Konuşma bittiğinde buradan yürüyeceğiz, ben de sizinle birlikte orada olacağım, Capitol'e beraber yürüyeceğiz... Cesur Senator ve Temsilciler Meclisi üyelerimizi teşvik edeceğiz." Taraftarları Trump'ın sözünü tuttu ve Capitol Hill'e doğru yürüyüşe geçti. Kısa bir süre sonra güvenlik barikatları yıkılmış ve başıbozuk kitle Amerikan demokrasisinin mabedini işgal etmişti. Ölü ve yaralıların arasında kontrolden çıkmış kitle tam da Trump'ın talimatında olduğu gibi "vahşice" Kongre üyelerinin ve çalışanlarının ofislerini, toplantı salonlarını talan etmeye başlamıştı. Amerikan tarihinde ilk kez Capitol Hill'de Amerikan İç Savaşı'nın isyancı birliklerinin bayrakları dalgalanıyordu. Dışarıda bir idam sehпасı bile kurulmuştu. ABD tarihinin kölelik ve siyahlara yönelik toplumsal kırılmaların siyasette gerginliği arttırıcı bir unsur olduğu ortadadır. Trump'ın 2021 Milli Savunma Yetkilendirme Yasası'nı veto gerekçelerinden birisi İç Savaş'ta ayrılıkçı Güney eyaletlerin ordularında komutanlık yapmış kişilerin isimlerini taşıyan askeri üslerin isimlerinin değiştirilmesine karşı çıkmasıydı. Tam da bu günlerde 21 Aralık 2020'de isyancı General Robert E. Lee'nin Capitol'de bulunan heykeli Demokrat

Parti Temsilciler Meclisi üyelerinin nezaretinde kaldırıldı. Lee'nin yerine siyasi sivil hakları savunucusu Barbara Johns'un heykeli Capitol'un koridorlarındaki yerini aldı. Trump ve destekçileri Güneyli generallerin mirasının korunması yönündeki çabası Cumhuriyetçi tabana ve bu tabanı oluşturan aşırı sağ ve milis gruplarına yönelik siyasi yatırımı olduğu muhakkaktır.

6 Ocak baskının ardından bir medya mensubu göstericilerden bazılarının sistematik bir şekilde Başkan Yardımcısı Pence'i aradıklarını ve onu asacaklarını konuştuklarını duyduğunu söylediğinde darağacının simgesel anlamdan daha fazlası olduğu endişesi akıllara geldi. Bu görüntüleri tüm dünya canlı yayında izlerken ABD Başkanı Trump taraftarlarından barışçı davranmalarını istedi ama işgale son vermeleri konusunda bir çağrıda bulunmadı. İlerleyen saatlerde yayınladığı bir video mesajında ise Capitol Hill'i boşaltmalarını istese de iş işten geçmişti. Videoda göstericilere onları sevdiğini söylemeyi de unutmamıştı.

Her nesil kendi ahir zamanlarının çocuğudur. Yaşananlar tecrübe hanesine yazılırken herkes bunları ilk defa kendi başına gelen talihsizlikler olarak görür. Bu

hayatın bir gerçeği ve kaçınılmaz bir döngü olarak karşımızda durur. 2020 ABD başkanlık seçiminin sonucunun Kongre'nin ortak oturumunda kesin olarak ilan edileceği gün küresel lider ABD'nin başkentinde 6 Ocak 2021'de meydana gelen olaylar da bizim neslin ahir zamanlarından birisi olarak tarih sahnesindeki yerini almış oldu. Sayıları binlerce ifade edilen Başkan Trump'ın destekçileri yerel saatle 13.10 civarında, Washington D.C. polisinin kompleks dışındaki barikatlarını zorlamaya başladılar ve nihayetinde Capital Hill polisinin bina kapılarındaki engellemesini de aşarak Başkan Yardımcısı Pence'in oturum başkanlığını yaptığı Capitol Hill'e girdiler. Seçiciler Kurulu'nun bildirdiği seçim sonuçlarının oylaması kesildi ve Kongre üyeleri acil olarak Capitol Hill'den tahliye edildi. Kompleksin göstericilerden temizlenmesinin ardından 20.00'de ortak oturum kaldığı yerden devam etti ve Pence, Demokrat Biden'ı resmen ABD başkanlık seçimini kazanan aday olarak ilan etti.

Kim derdi ki ABD'li diplomatların dünya başkentlerindeki kokteyllerde "DC'de darbe lafları dolaşıyormuş, neler oluyor kuzum, NYSE darbeyi nasıl görür, yeni kabine teknokratlardan mı oluşur?" sorularıyla muhatap olacaklarını? DC'deki diplomatik temsilciliklerin başkentlerine gönderdikleri raporların ilk cümlelerinin darbe ihtimaliyle ilgili açık-kapalı kaynaklardan derlenen değerlendirmelerle dolu olacağını? Velhasıl ahir zamanlar ABD için...

^[1] Senato vaizi Black'in 6 Ocak 2020 Kongre ortak oturumu kapanış duası için bkz, <https://www.youtube.com/watch?v=MDVKEOjbZGg>

^[2] "Domestic terrorism" tanımı için bkz, 18 U.S. Code § 2331, <https://uscode.house.gov/view.xhtml?path=/prelim@title18/part1/chapter113B&edition=prelim>

^[3] https://www.dhs.gov/sites/default/files/publications/2020_10_06_homeland-threat-assessment.pdf DHS'e göre, Beyaz Üstünlüğü Aşırılığı (White Supremist Extremist -WSE-) 2020'de gerçekleşen 16 saldırının 8'inden, 48 ölümün 39'undan sorumluydu.

^[4] <https://www.bellingcat.com/news/americas/2021/01/05/how-the-insurgent-and-maga-right-are-being-welded-together-on-the-streets-of-washington-d-c/>

Dr. Kaan Kutlu Ataç, Hacettepe Üniversitesi Kamu Yönetimi Bölümü'nden mezun olmuştur. Aynı üniversitede Kamu Yönetimi ve Uluslararası İlişkiler alanlarında yüksek lisanslarını tamamladı. Ataç, 2016'da Hacettepe Üniversitesi Tarih Bölümü'nden doktora derecesini aldı. Mersin Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi olan Ataç, Milli Savunma Üniversitesi'nde Misafir Öğretim Üyesi olarak dersler vermektedir.

Bu yazıya atıf için: Kaan Kutlu Ataç, "Quo Vadis America?", *Panorama*,

Telif@*UIKPanorama*. Bu yazının tüm çevrimiçi ve basılı telif hakları *Panorama* dergisine aittir. Yazıda yer verilen görüşler yazarına/yazarlarına aittir. UİK Derneğini, *Panorama* Yayın Kurulunu, dergi editörlerini ve diğer yazarları bağlamaz.